

SSAD

Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 8 Issue 3, November 2024

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 02.10.2024

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 22.10.2024

DOI: 10.30692/sisad.1560220

**TÜRKİYE’DE GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜNDEKİ SURİYELİLERE
YÖNELİK AYIRIMCILIK ve TEHDİT ALGISI: CİNSİYET, EĞİTİM,
EKONOMİK DÜZEY, GÖÇ YAŞANTISI ve GÖÇ NEDENLERİ AÇISINDAN
BİR İNCELEME***

Discrimination and Threat Perception towards Syrians under Temporary Protection Status in Turkey: An Analysis in terms of Gender, Education, Economic Level, Migration Lifestyle and Reasons for Migration

Öner ÇELİKKALELİ

Doç. Dr.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

ORCID ID: 00000003-0210-3647

onerckaleli@mu.edu.tr

Mim Sertaç TÜMTAŞ

Prof. Dr.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,

Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

ORCID ID: 0000-0002-6365-8876

mimsertac@mehmetakif.edu.tr

Gülay ÖZSOY-ÇİÇEK

Uzm.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi

ORCID ID: 0000-0003-1504-4375

gulyozsoy@gmail.com

* Bu çalışma, 2022’de Burdur’da gerçekleştirilen V. Uluslararası Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumu’nda sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf/Citation: Öner Çelikkaleli., Mim Sertaç Tümtaş ve Gülay Özsoy-Çiçek (2024), “Türkiye’de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Yönelik Ayrımcılık ve Tehdit Algısı: Cinsiyet, Eğitim, Ekonomik Düzey, Göç Yaşantısı ve Göç Nedenleri Açısından Bir İnceleme”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.8, S.3 Kasım 2024 s.407-422.

Öz: Bu çalışmanın amacı, Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcılık ve tehdit olarak algılanmalarını yerel halkın cinsiyet, eğitim düzeyi, ekonomik düzey, göç yaşantısı ve göç nedenleri çerçevesinde incelemektir. Bu amaçlar doğrultusunda yaş ortalaması 32.47 (10.83) olan 502 yetişkin bireyden veri toplanmıştır. Bu yetişkinlerin 290’ı kadın, 212’si erkektir. Veri toplama araçları olarak Suriyelilere Yönelik Tutumlar Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen ilk bulguya göre, erkekler kadınlara göre daha yüksek ayrımcılık puanlarına sahipken, tehdit algısı cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. İkinci olarak, katılımcıların evlilik durumlarına göre Suriyelilere yönelik ayrımcılık ve tehdit algısı farklılaşmamaktadır. Üçüncü olarak, eğitim düzeylerine göre ayrımcılık puanları farklılaşıyorken (eğitim düzeyi düştükçe ayrımcılık giderek artmaktadır), tehdit algısı puanları farklılaşmamaktadır. Dördüncü olarak, ekonomik duruma göre (düşük, orta, yüksek) benzer bir biçimde, ayrımcılık puanları farklılaşıyorken (ekonomik durumu düşük olanların ayrımcılık puanları daha yüksek), tehdit algısı puanları farklılaşmamaktadır. Beşinci olarak göç yaşantısı (göç yaşantısına uzaklık-göç sosyal uzaklık) ile ayrımcılık ve tehdit algısı arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Son olarak, göç yaşantısına göre, göç yaşantısı olmayanların ayrımcılık ve tehdit algısı puanları ekonomik nedenlerle ve daha iyi bir yaşam için göç edenlerden daha yüksek olarak elde edilmiştir. Elde edilen bulgular, alanyazını ışığında tartışılmış, yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Tutum, Suriyelilere Yönelik Tutum, Göç Deneyimi.

Abstract: The aim of this study is to examine the discrimination against Syrian immigrants and their perception as a threat by the local population within the framework of gender, education level, economic status, migration experience, and reasons for migration. Data was collected from 502 adult individuals with an average age of 32.47 (10.83). Of these adults, 290 were women, and 212 were men. The Attitudes Towards Syrians Scale and a Personal Information Form were used as data collection tools. According to the initial findings, men had higher discrimination scores compared to women, while the perception of threat did not differ by gender. Secondly, discrimination and threat perceptions towards Syrians did not vary according to marital status. Thirdly, while discrimination scores differed based on education level (with lower education levels corresponding to higher discrimination), threat perception scores did not differ. Fourthly, in terms of economic status (low, medium, high), a similar pattern was observed, with those of lower economic status scoring higher in discrimination, though threat perception scores remained unchanged. Fifthly, significant negative correlations were found between migration experience (distance from migration—social distance to migration) and both discrimination and threat perceptions. Finally, based on migration experience, individuals with no migration experience had higher discrimination and threat perception scores compared to those who migrated for economic reasons or for a better life. The findings were discussed, interpreted, and suggestions were made in light of the relevant literature.

Keywords: Migration, Attitude, Tttitude Towards Syrians, Migration Experience.

GİRİŞ

2011 yılında Tunus'ta başlayan ve hızla diğer Arap ülkelerine yayılan halk ayaklanmaları, baskıcı yönetimlere karşı değişim talebini dile getiren toplumsal hareketlere dönüştü. Bu hareketler, Mohamed Bouazizi'nin kendini yakmasıyla tetiklenmişti. Bu süreçte, demokrasi, insan hakları ve özgürlük gibi değerlere yönelik olumlu bir değişim beklentisi oluştu. Lynch (2011) tarafından "Arap Baharı" olarak adlandırılan bu hareket, Tunus'tan Mısır, Libya ve Suriye'ye kadar yayıldı. Bu ülkelerde, özgürlük ve demokrasi taleplerini içeren protestolar başladı. Ancak, bu geniş çaplı gösteriler, rejim yanlısı askeri güçlerin sert müdahaleleri nedeniyle iç savaşa dönüştü ve barış ile istikrar kayboldu. Özellikle Suriye için Arap Baharı'nın "Arap Kışı"na dönüştüğü söylenebilir ve bu kış halen devam etmektedir.

Suriye’de Arap Baharı ile başlayan iç savaş, beklenenden daha uzun sürdü ve şiddeti azalmış olsa da devam etmektedir. Bu durum, Suriye’den Türkiye’ye büyük çaplı göçlere yol açmıştır. Göç İdaresi Başkanlığı’nın 2023 yılı verilerine göre, Türkiye genelindeki resmi yabancı sayısı 4.893.752 olup, bunların 3.381.429’u Suriyelidir. Göç İdaresi verilerine göre, Türkiye’deki yabancı nüfusun büyük bir kısmı Suriyeli mültecilerden oluşmaktadır. 2011’de başlayan rejim tartışmaları ve iç çatışmalar nedeniyle mağdur durumda kalan Suriyeliler, ülkelerini terk ederek

başka ülkelere sığınmak zorunda kalmışlardır. Suriye ile en uzun sınırı olan Türkiye, Suriyeli mültecilerin birincil varış noktası olmuş ve bu rolünü sürdürmektedir. Bu nedenle, Türkiye, Suriyeli mülteci krizinden en fazla etkilenen ülkeler arasında yer almaktadır (Özdüzen vd., 2021).

Türkiye'ye "açık kapı" politikasıyla göç eden Suriyelilerin yasal statüsü uzun süre tartışma konusu olmuştur. Ancak, ilgili uluslararası ve ulusal yasalar çerçevesinde, Türkiye'deki Suriyeliler hukuken "geçici koruma altındaki kişiler" veya "geçici koruma yararlanıcıları" olarak sınıflandırılmışlardır (Büyükhan, 2021; Eser ve Uygur, 2015). Bu statü, iç savaştan kaçan Suriyelilerin, vatanlarında istikrarlı bir ortam oluşana kadar Türkiye'de kalmalarını sağlamaktadır. Türkiye, geçici koruma rejimi kapsamında Suriyelilere acil ve temel ihtiyaçlarını karşılayarak koruma ve yardım sağlamaya devam etmektedir (Topal, 2015).

Göç, insanlık tarihindeki medeniyetlerin şekillenmesinde ve dönüşmesinde önemli bir rol oynamış sosyolojik bir olgudur. Daha iyi bir yaşam arayışıyla insanların coğrafi olarak hareket etmesi ve geçici ya da kalıcı olarak yerleşmesi, bireyler ve toplumlar üzerinde kalıcı etkiler bırakır (Adıgüzel, 2017; Bartram vd., 2017). Birleşmiş Milletler, "göçmen" kavramını, sebeplerine, gönüllü ya da zorunlu olup olmasına, göç yollarına ya da düzenli ya da düzensiz olmasına bakılmaksızın, bir yıldan fazla süreyle yabancı bir ülkede ikamet eden birey olarak tanımlamaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2019). Göçmenlerin bir kısmını sığınmacılar ve mülteciler oluşturur. Sığınmacı, mülteci statüsü için başvuruda bulunan ancak başvurusu henüz sonuçlanmamış kişidir. Mülteci ise, ırkı, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği ya da siyasi görüşü nedeniyle zulme uğrayacağı korkusuyla vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen ya da dönmek istemeyen kişidir (Efe ve Ulusoy, 2013). Tarih boyunca insanlar, güvenli yeni yerler arayarak hayatlarına devam etme çabası içinde olmuşlardır (Çağlar, 2011).

Göç nedenlerini incelendiğinde, yoksulluk, işsizlik, savaşlar, ekonomik sorunlar, rejim değişiklikleri, siyasi ve dini baskılar, insan hakları ihlalleri, sınır değişiklikleri, aile birleşimi, felaketler ve cinsel, etnik, dini ayrımcılık gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir (Kirman, 2017). Özellikle bu yüzyılda, daha iyi bir ekonomik yaşam arayışı, terör ve şiddetten kaçma, eğitim ve iş bulma gibi nedenlerle göç eden insan sayısında önemli bir artış yaşanmıştır (Ökten, 2017). Castles ve Miller (2008), iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmelerin etkisiyle artan nüfus hareketliliğini "göçler çağı" olarak tanımlamaktadır. Ülkelerinde olumsuz koşullarla karşılaşan pek çok insan, daha güvenli hissettikleri ve kültürel-biyolojik bağları olan Türkiye'ye göç etmeyi ya da batıya geçme imkânı bulana kadar Türkiye'yi bir geçiş noktası olarak kullanmayı tercih etmektedir.

Son dönemlerde, küresel göçmen krizinin devam etmesi ve ekonomik faktörlerden kaynaklanan sosyal gerilimler (Ankaralı vd., 2017), yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumlarını incelemeyi önemli hale getirmektedir. Özellikle Türkiye, bu krizin en çok etkilediği ülke olduğundan, bu konu daha fazla önem kazanmaktadır.

Tutum kavramı, Allport (1935) tarafından, "deneyimler yoluyla oluşmuş ve bireyin ilgili nesne ve durumlara karşı tepkilerini dinamik şekilde etkileyen zihinsel ve duygusal bir hazır olma durumu" olarak tanımlanmaktadır (Akt: Tavşancıl, 2014). Özgüven (2011) ise, tutumu "belirli bir kişi, grup, kurum veya düşünceyi kabul etme ya da reddetme yönündeki duygusal bir eğilim" olarak açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle, tutum, bir nesneye karşı belirli bir derecede, olumlu ya da olumsuz olarak kendini gösteren bir eğilimdir (Eagly ve Chaiken, 2007). Bu bağlamda, Türkiye'de uzun süredir geçici koruma altında bulunan Suriyelilere karşı yerel halkın ya olumlu ya da olumsuz tutumlar geliştirmesi beklenmektedir. Suriyelilere yönelik tutum çalışmaları iki ana tutumu öne çıkarmaktadır: "ayrımcılık" ve "algılanan tehdit."

Ayrımcılık, genellikle kalıp yargılar ve önyargıların hayata geçirilmesiyle ortaya çıkar ve genellikle çatışmalara neden olur (Whitley ve Kite, 2010). Ayrımcılığın bir eşitsizlik durumu olduğu kabul edilirse, diğer uçta haksız öncelik verme bulunur. Ayrımcılığın çeşitli biçimleri

arasında yardım etmeyi reddetme, tokenizm, tersine ayrımcılık ve kurumsallaşmış ayrımcılık yer alır. Önyargılar damgalar ve sistematik ayrımcılığı doğurur (Goffman, 2014). Bu damgalar, bireyleri marjinalize eder ve grup olarak dezavantajlı bir duruma getirir; sonunda bu damgalar, somut bir gerçeklik oluşturur (Hogg ve Vaughan, 2011). Ayrımcılığa uğrayan kişilerin, sosyal ve psikolojik marjinalleşmelerini gizli tutmaları ve şikayet etmemeleri beklenir; çünkü genellikle bu durumun sorumlusunun kendileri olduğu düşünülür (Fox vd., 2012).

Bu bağlamda, tehdit algısı, bir grubun (burada dış grup) diğer bir grubun (iç grup) refahı üzerindeki kontrolünü ifade eder. Bu kontrol yalnızca ekonomik veya fiziksel güvenliği değil, aynı zamanda psikolojik refahı da etkiler (Schmid ve Muldoon, 2013). McLaren (2003), Avrupa’daki göçmenlere yönelik önyargılar üzerine yaptığı çalışmada, algılanan tehditleri iki türde tanımlar: gerçekçi ve sembolik. Sembolik tehditler, inançlar, değerler ve kültürel normlarla ilgilidirken, gerçekçi tehditler ekonomik sorunlar, eğitim ve sosyal uyum/çatışma gibi konuları kapsar. Bu tanım, Schmid ve Muldoon’un (2013) algılanan tehdidin sosyal kimlik aracılığıyla psikolojik refah üzerindeki etkisi tanımıyla örtüşmektedir. Brambilla ve Butz (2013), tehdit algısının ekonomik boyutuna vurgu yaparak, özellikle ekonomik krizler gibi ekonomik istikrarsızlık dönemlerinde daha belirgin hale geldiğini belirtmektedir. ABD’de yapılan bir çalışmada, Butz ve Yogeewaran (2011) makroekonomik tehditlerin Asyalı göçmenlere yönelik stereotipleri artırdığını, ancak Afrikalı Amerikalılar gibi diğer etnik gruplara yönelik stereotiplere etkide bulunmadığını bulmuşlardır. Bu çalışmalar, bir ülkenin vatandaşları arasında etnik ve ırksal farklılıklar vurgulansa bile, nihayetinde bölünmenin vatandaşlığa dayandığını ve göçmenlerin dış grup olarak görülüp sorunların kaynağı olarak algılandığını göstermektedir.

Göçmenlere yönelik tutumları inceleyen araştırmalar, yaş, medeni durum, cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyal sınıf, göç deneyimi, siyasi görüşler, parti üyeliği, din, gelir, ülkenin ekonomik durumu ve istihdam durumu gibi faktörlerin önemini vurgulamaktadır (Butkus vd., 2016). Ayrıca, yaşanan yer, gelir düzeyi, yaş, cinsiyet, sınıf, etnik köken, dini bağlılık ve kamu ile yakın çevrenin tutumları gibi değişkenler de dikkat çekicidir (Landmann vd., 2019). Diğer çalışmalar, iş kaybı, gelir azalması, kira artışları, nüfus artışı ve mülteciler nedeniyle kamu hizmetlerinde yaşanan aksaklıklar gibi ekonomik endişelerin önemini vurgulamaktadır (Keleş vd., 2016; Oytun ve Gündoğar, 2015). Şen ve Şimşek-Keskin (2019), Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik tutumların anlaşılmasının, onların topluma entegrasyonunu teşvik edecek politikaların geliştirilmesi için kritik olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, Suriyeli göçmenlere yönelik kamu tutumlarını bilmek, riskleri azaltmak, uyum çalışmalarını yürütmek ve etkili politikalar oluşturmak açısından önemlidir (Özüdoğru vd., 2021). Öte yandan, Süleymanov vd. (2017), göçmenlerin entegrasyonu veya kültürel uyumunun sadece kendi çabalarına değil, aynı zamanda göç ettikleri toplumun tutum ve davranışlarına da bağlı olduğunu ifade etmektedir. Ancak, Suriyeli göçmenlere yönelik tutumları etkileyen faktörler üzerine daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yaşayan yerli yetişkin bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarını (Tehdit Algısı ve Ayrımcılık) incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Türkiyeli yetişkin yerli bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik “Tehdit Algısı” ve “Ayrımcılık” puanları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2- Türkiyeli yetişkin yerli bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik “Tehdit Algısı” ve “Ayrımcılık” puanları medeni durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- 3- Türkiyeli yetişkin yerli bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik “Tehdit Algısı” ve “Ayrımcılık” puanları eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

- 4- Türkiyeli yetişkin yerli bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik “Tehdit Algısı” ve “Ayrımcılık” puanları ekonomik düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 5- Türkiyeli yetişkin yerli bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik “Tehdit Algısı” ve “Ayrımcılık” puanları kendi göç etme nedenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 6- Türkiyeli yetişkin yerli bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik “Tehdit Algısı” ve “Ayrımcılık” ile kendilerinin göç yaşantısına uzaklıkları arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışma nicel veri toplama yönteminin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalarda var olan duruma herhangi bir müdahale yapılmadan durum olduğu gibi yansıtılmaktadır.

Katılımcılar

Bu çalışmanın katılımcılarını, yaş aralığı 18 ile 67 arasında değişen 502 yetişkin birey oluşturmaktadır (Ort: 32.74, Ss: 10.83). 290'ı kadın, 212'si erkek olan katılımcıların 213'ü evli, 264'ü bekar (hiç evlenmemiş) ve 25'i eşinden ayrılmış veya eşini kaybetmiş bekarlardan oluşmaktadır. Eğitim durumu açısından 11'i ilkokul, 14'ü ortaokul, 55'i lise, 321'i üniversite ve 101'i lisansüstü mezundur. Gelirin giderleri karşılması açısından katılımcıların 85'i gelirin giderlerini “tamamen karşıladığını”, 225'i “çoğunu karşıladığını”, 123'ü “az bir kısmını karşıladığını” ve 69'unun da “karşılamaının mümkün olmadığını” belirtmiştir. Son olarak, gelirin giderleri karşılamadığı bir durumda 8'i “eğitim masraflarından”, 35'i “mutfak masraflarından”, 230'u “seyahat-tatil masraflarından”, 3'ü “sağlık giderlerinden” 110'u “giyecek masraflarından” kısıtlama yaptığını belirtirken 26'sı herhangi bir şeyden kısıtlama yapmadığını belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları

Suriyelilere Yönelik Tutumlar Ölçeği: Ölçme aracı Güleç vd. (2021) tarafından geliştirilmiştir. 16 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçek olan ölçme aracı 1 “Kesinlikle katılmıyorum”, 2 “Katılmıyorum”, 3 “Kararsızım”, 4 “Katılıyorum” ve 5 “Kesinlikle katılıyorum” biçiminde derecelendirilmektedir. Yapılan geçerlik çalışmalarında ölçeğin iki faktörlü yapısına ilişkin değerlerin kabul edilebilir olduğu görülmüştür (CFI = .958; TLI = .951; RMSEA = .055; SRMR = .055). Alt faktörler “ayrımcılık” ve “grup ve birey düzeyinde gerçekçi tehditler” olarak isimlendirilmiştir. Ayrıca madde-toplam korelasyonları .40 ile .74 arasında değişmektedir. Güvenirlik çalışmasında ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .92 olarak elde edilmiştir. Ölçekten ayrımcılık ve tehdit olmak üzere iki farklı puan alınabilmekte ve alınan puanların yüksekliği Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcılığın ve onları tehdit olarak algılamanın arttığı biçiminde yorumlanmaktadır. Bu çalışma için toplanan verilerden ölçme aracının McDonald'in omega (ω) iç tutarlık katsayısı .93 olarak elde edilmiştir.

Bilgi Formu: Çalışmada katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelirin gideri karşılama durumu, hane halkı gelir durumu, gelirin gideri karşılayamadığı durumda da vazgeçilen ihtiyacı belirleyebilmek için araştırmacılar tarafında oluşturulmuştur. Ayrıca katılımcıların göç yaşantısına uzaklıklarını belirleyebilmek için Emery S. Bogardus tarafından önerilen Sosyal Uzaklık Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek türünde çok yakın bir toplumsal ilişkiyi benimseme eğiliminden uzak bir toplumsal ilişkiden kaçınma eğilimine doğru sistematik olarak sıralanmaktadır. Bu çerçevede katılımcıların göç yaşantılarını belirleyebilmek amacıyla göç yaşantısına en yakın durum olan “Ben doğduktan sonra göç ettik” ifadesine en yüksek, göç yaşantısına en uzak durum olan “Hayatımda hiçbir biçimde göç yaşantısı bulunmamaktadır” ifadesine en düşük puan verilmiştir. Böylece katılımcıların göç yaşantısına uzaklıklarına ilişkin

sürekli bir puan elde edilmiştir. Buna göre kişilerin aldıkları puanlar yükseldikçe göç yaşantısına yakın oldukları biçiminde yorum yapılmaktadır.

Verilerin Analizi

İstatistiksel analizler için SPSS 22 paket programından yararlanılmıştır. Veriler online (google formlar) olarak toplandığı için boş hücre analizine gerek kalmamıştır. Toplanan verilerin normal dağılıp dağılmadığına belirleyebilmek için Skewness (S) ve Kurtosis (K) katsayıları incelenmiştir. Buna göre, ayrımcılık için $S = .498$, $K = -.273$; tehdit algısı için $S = -.651$, $K = -.122$ olarak elde edilmiştir. Ayrıca elde edilen verilere ilişkin ham puanlar z -puanlarına dönüştürülerek sapkın verilerin olup olmadığına bakılmıştır. Bu bulgularda da verilerin $+3$ ile -3 arasında değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Tüm bu bulgular bir arada değerlendirildiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu çerçevede, değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyebilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, bağımlı değişkenlerin ikili bağımsız değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını test edebilmek için bağımsız gruplar için t -Testi; üç ve daha fazla kategoriden oluşan değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığına ise tek yönlü varyans analizi ile bakılmıştır. Gruplar arasında ortaya çıkan farkın hangi iki gruptan kaynaklandığını tespit edebilmek için post-hoc testlerden LSD kullanılmıştır.

Bulgular

Yetişkin bireylerin cinsiyetlerine göre Suriyeli göçmenlere yönelik “ayrımcılık” ve “tehdit algıları”nın farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutum	Cinsiyeti	N	Ort.	Ss	t	p
Tehdit Algısı	Kadın	290	22.47	5.51	-.254	.800
	Erkek	212	22.61	6.05		
Ayrımcılık	Kadın	290	23.61	7.81	-2.101	.036
	Erkek	212	25.28	9.50		

Tablo 1. Yetişkin Bireylerin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Tablo 1’de görüldüğü gibi, yetişkin bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik Ayrımcılık yapma tutumları açısından erkeklerin ortalamaları kadınların ortalamasından daha yüksektir ($t = -2.101$, $p < .05$). Buna karşın Suriyeli göçmenlere yönelik tehdit algısı cinsiyetlere göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır ($t = -.254$, $p > .05$).

Yetişkin bireylerin Suriyelilere yönelik tutumlarının medeni durumlarına göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’de katılımcıların medeni durumlarına göre Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde, ne tehdit algısı puanlarının ($F = 2.273$, $p > .05$) ne de ayrımcılık puanlarının ($F = 1.312$, $p > .05$) anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutum	Medeni Durum	N	Ort.	Ss.	F	p
Tehdit Algısı	Evli	213	22.18	5.85	2.273	.104
	Bekâr (Evlenmemiş)	264	22.97	5.52		
	Bekâr (Ayrılmış veya Kaybetmiş)	25	20.84	6.68		
Ayrımcılık	Evli	213	25.00	9.10	1.312	.270
	Bekâr (Evlenmemiş)	264	23.89	8.19		
	Bekâr (Ayrılmış veya Kaybetmiş)	25	22.96	8.34		

Tablo 2. Yetişkin Bireylerin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumlarının Medeni Durumlarına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Beliren yetişkinlerin eğitim düzeylerine göre Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarının farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutum	Eğitim Durumu	N	Ort.	Ss.	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
Tehdit Algısı	İlkokul	11	23.00	7.29	2.153	.073	-----
	Ortaokul	14	22.00	4.40			
	Lise	55	22.56	5.43			
	Üniversite	321	22.07	5.88			
	Lisansüstü	101	21.09	5.27			
Ayrımcılık	İlkokul	11	30.63	7.81	9.770	.000	İlkokul, Lise > Üniversite Ortaokul, Lise, Üniversite > Lisansüstü
	Ortaokul	14	25.85	7.51			
	Lise	55	28.49	8.27			
	Üniversite	321	24.43	8.69			
	Lisansüstü	101	20.77	7.18			

Tablo 3. Yetişkin Bireylerin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Tablo 3 incelendiğinde, beliren yetişkinlerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutum algılarından tehdit algısının eğitim düzeylerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı ($F= 2.153, p>.05$) buna karşın ayrımcılık puanlarının farklılaştığı görülmektedir ($F= 9.770, p<.05$). Ayrımcılık açısından ortaya çıkan farkın kaynağı incelendiğinde ilkokul ve lise mezunu olanların ayrımcılık puanlarının ortalamasının üniversite mezunlarının ortalamasından, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanların ortalamasının lisansüstü olanların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Ekonomik düzeylerine göre yetişkin bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4'te ekonomik düzeylerine göre beliren yetişkinlerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumları verilmiştir. Buna göre, ekonomik duruma göre yetişkin bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik tehdit algısı puanları farklılaşmazken ($F= 1.560, p>.05$), ayrımcılık puanları farklılaşmaktadır ($F= 4.142, p<.05$). Gruplar arasında ortaya çıkan farkın kaynağı incelendiğinde, ekonomik düzeyi düşük ve orta olanların Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcılık puanlarının ekonomik düzeyi yüksek olanlardan anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğu görülmektedir.

Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutum	Ekonomik Durum	N	Ort.	Ss.	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
Tehdit Algısı	Düşük	45	22.46	5.48	1.560	.211	----- -----
	Orta	366	22.77	5.79			
	Yüksek	91	21.59	5.60			
Ayrımcılık	Düşük	45	24.04	7.25	4.142	.016	Düşük ve Orta>Yüksek
	Orta	366	24.91	8.74			
	Yüksek	91	22.04	8.34			

Tablo 4. Yetişkin Bireylerin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumlarının Ekonomik Düzeylerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Göç nedenlerine göre yetişkin bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutum	Göç Nedenleri	N	Ort.	Ss.	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
Tehdit Algısı	1-Göç Yaşantım Yok	258	23.50	5.04	4.608	.001	1>2 ve 5
	2-Ekonomik Nedenler	66	20.72	6.27			
	3-Coğrafi Nedenler	6	19.50	7.76			
	4-Güvenlik Nedenleri	17	22.52	6.54			
	5-Daha İyi Bir Yaşam	155	21.81	6.16			
Ayrımcılık	1-Göç Yaşantım Yok	258	26.12	8.49	6.124	.000	1>2 ve 5
	2-Ekonomik Nedenler	66	22.27	7.50			
	3-Coğrafi Nedenler	6	22.83	8.28			
	4-Güvenlik Nedenleri	17	23.17	8.50			
	5-Daha İyi Bir Yaşam	155	22.36	8.68			

Tablo 5. Yetişkin Bireylerin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumlarının Göç Nedenlerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Tablo 5’e göre, yetişkin bireylerin kendi göç nedenlerine göre Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarından tehdit algısı puanlarının ($F= 4.608, p<.05$) ve ayrımcılık puanlarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir ($F= 6.124, p<.05$). Elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde ise her iki algı biçiminde de göç yaşantısı olmayan yetişkin bireylerin tehdit algısı ve ayrımcılık puanlarının ekonomik nedenler ve daha iyi bir yaşam için göç edenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Beliren yetişkinlerin göç yaşantısına uzaklıkları ile Suriyeli göçmenlere yönelik tutumları arasındaki ilişki Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6’da yetişkin bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumları ile kendilerinin göç yaşantısı arasındaki ilişki verilmiştir. Buna göre, yetişkin bireylerin göç yaşantısı puanları Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcılık ($r= -.19, p<.05$) ve onları tehdit olarak algılama arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir ($r= -.18, p<.05$). Diğer bir ifadeyle, göç yaşantısına puanı artan yetişkin bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz tutumlarının düştüğü söylenebilir.

Değişkenler	Ort.	Ss.	1	2	3
1-Göç Yaşantısı	4.02	1.87	1		
2-Ayrımcılık	24.31	8.60	-.19**	1	
3-Tehdit Algısı	22.53	5.74	-.18**	.63**	1

Tablo 6. Yetişkin Bireylerin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumlarının ile Göç Yaşantısına Arasındaki İlişki

Tartışma

Bu araştırmada bir çok bulgu elde edilmiştir. Elde edilen ilk bulguya göre, erkek yetişkin bireylerin Suriyeli geçici koruma statüsündeki bireylere yönelik “ayırıcılık” puanları kadın yetişkin bireylerden daha yüksek olarak elde edilmiştir. Buna karşın, yetişkin bireylerin Suriyeli geçici koruma statüsündeki bireylere yönelik “tehdit” algıları farklılaşmamaktadır. Suriyeli geçici koruma statüsündeki bireylere yönelik tutum ile ilgili yapılan çalışmalarda benzer veya farklı türden bulgulara ulaşılmıştır. Dolayısıyla mevcut çalışmadan elde edilen bulgular bazı çalışma bulgularıyla paralellik gösterirken, bazılarıyla da çelişmekte olduğu görülmektedir.

Yetişkinlerin cinsiyetlerine göre Suriyeli geçici koruma statüsündeki bireylere yönelik tutumlarının araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde, göçmenleri “tehdit” olarak algılama puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı (Ektiren ve Aktaş, 2023; Eser ve Uygur, 2019), kadınların erkeklere göre Suriyeli göçmenlere yönelik tutumunun daha olumlu olduğu (Ankaralı vd. 2017), cinsiyetin göçmenlere yönelik tutumu negatif (erkekler lehine) yönde yordadığı (Güler vd. 2021), erkeklerin tehdit algısı puanlarının kadınlara göre; genel anlamda da kadınların tutumları daha olumlu olduğu (Schweitzer vd., 2005), Türk toplumunda Suriyeli göçmenlere yönelik tehdit puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu (Özüdoğru ve Kan, 2021), Türkiye toplumunun Suriyeli sığınmacıları, (1) kültürel yapıya, (2) sosyal ve ahlaki düzene, (3) ekonomik işleyişe, (4) güvenliğe ve (5) temel hizmet alanlarına erişime tehdit olarak gördüğünü (Ekici, 2019), Türkiye’nin farklı illerinde yapılan çalışmalarda katılımcıların cinsiyetlerine göre Suriyeli göçmenlere yönelik algı ve tutum düzeylerinin farklılaştığı (Saçan, Cizdan ve Tabak 2017; Yılmaz, 2017; Ankaralı vd., 2017; Özüdoğru ve Kan, 2021) ortaya konulmuştur.

Diğer taraftan, cinsiyetlerine göre Suriyeli göçmenlere yönelik olarak, üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre tutumların farklılaşmadığını (Çetin ve Demirel, 2023; Gülhan ve Keskin, 2019; Şen ve Keskin, 2019), Sağlam ve Kanbur (2017) öğretmenlerle yaptıkları çalışmada cinsiyetler arasında tutum açısından anlamlı bir farkın olmadığını, yetişkinlerle yapılan çalışmalarda da Suriyeli göçmenlere yönelik tutumda cinsiyet göre farklılaşma olmadığı (Çalışkan ve Yalçınkaya, 2022; Güzel, 2021) belirlenmiştir. Benzer bir konuda yapılmış çalışmalarda farklı bulguların elde edilmiş olduğu görülmektedir. Bunun nedeni araştırmanın yapıldığı il (Suriyeli göçmenler bazı illere yoğunlaşmış, bazı illerde de nerdeyse yok kadar), bireylerin göçmenlerle karşılaşma durumu, kullanılan ölçme araçları ve farklı örneklerden kaynaklı olabilir. Bu çalışmada erkeklerin göçmenlere yönelik daha ayırıcı olması, Suriyeli göçmenlerin erkeklerin yapabilecekleri işlerde onlara daha düşük ücretlerle çalışmak zorunda olan rakipleri olmaları ve erkeklerin göçmenlerle iş ortamında, günlük yaşamda daha çok karşılaşmaları olabilir. Bunun dışında tehdit olarak algılanmamalarının nedeni çalışmanın katılımcılarının Ege bölgesinden olmalarından kaynaklı olarak, diğer illere göre daha az göçmenle karşılaşma durumundan kaynaklı olarak onları daha az tehdit kaynağı olarak görmeleri, göçmenlerle aynı inanca sahip olunması, yakın kültürün birer üyesi olmalarından kaynaklı olabilir.

Çalışmadan elde edilen ikinci bulguya göre, Türkiyeli yetişkin bireylerin Suriyeli geçici koruma statüsündeki göçmenlere yönelik tutumları medeni durumlarına göre farklılaşmamaktadır. Elde edilen bu bulgu benzer konularda yapılmış araştırma bulguları tarafından desteklenmektedir (Güzel, 2021; Orhan, Albayrakoğlu ve Adıgüzel, 2024; Özüdoğru ve Kan, 2021). Diğer taraftan Adil (2020) yaptığı çalışmada, bekâr yetişkinlerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğunu belirtmiştir. Elde edilen bu bulgu, yetişkin bireylerin medeni durumlarının onların Suriyeli göçmenlerle etkileşime, iletişime ve yaşantıya girip onlara yönelik olumlu ya da olumsuz bir tutum geliştirmelerinde rol oynayan bir faktör olmadığı; tutumun daha çok etkileşim, yaşantı ve iletişim sonucunda ortaya çıktığı için medeni duruma göre bir farkın elde edilmemiş olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen üçüncü bulguya göre, yetişkin bireylerin eğitim durumlarının Suriyeli göçmenlere yönelik “tehdit” algısında önemli değişken olmadığı, buna karşın “ayrımcılık” üzerinde önemli bir değişken olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyine ilişkin olarak ortaya çıkan fark incelendiğinde, yetişkin bireylerin eğitim düzeyleri düştükçe Suriyeli göçmenlere yönelik “ayrımcılık” puanlarının arttığı tespit edilmiştir. Buna göre, ayrımcılık açısından ortaya çıkan farkın kaynağı incelendiğinde ilkökul ve lise mezunu yetişkinlerin ayrımcılık puanlarının ortalamasının üniversite mezunlarının ortalamasından, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanların ortalamasının lisansüstü olanların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen bulguyu destekleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Adil (2020), yetişkin bireylerin eğitim düzeyi düştükçe Suriyeli göçmenlere karşı tutumun daha olumsuz olduğunu belirtmiştir. Güzel (2021) yaptığı çalışmada, Türkiye toplumunun Suriyeli göçmenlere yönelik tutum (tehdit) puanının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, üniversite mezunlarının tutumunun daha düşük seviyedeki eğitime sahip bireylerin tutumundan olumlu anlamda iyi ve yüksek olarak elde etmiştir. Bu durumda eğitim düzeyi arttıkça Suriyeli göçmenlere karşı tutumun, üniversite eğitiminden kaynaklı olarak alınan eğitimler, farklı insanlar ve kültürlerden kişilerden tanışma fırsatı ve kendisinin de çoğu zaman evinden uzakta yaşamaktan kaynaklı empati eğiliminin gelişmesinden kaynaklı olabilir. Bunun nedeni Güzel’e (2021) göre, üniversite öğreniminin farklılıklara saygı, farklılıkları kabul ve farklılıklarla uyum gibi konularda geliştirici ve eğitici olmasıdır.

Buna karşın yapılan bazı çalışmalarda ise üniversite öğrencilerinin Suriyeli göçmenlere karşı olumsuz tutuma sahip olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda Türkiye’de üniversite öğrencilerinin Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları ve Suriyeli göçmenleri bir tehdit unsuru olarak gördükleri belirlenmiştir (Ankaralı vd., 2017; Oytun ve Gündoğar, 2015; Şen ve Şimşek, 2019; Topkaya ve Akdağ, 2016; Polat ve Kaya, 2017).

Diğer bazı çalışmalarda ise Çalışkan (2019) eğitim düzeyi arttıkça Suriyeli göçmenleri tehdit unsuru olarak algılamının arttığı; Özüdoğru ve Kan’a (2021) göre ise Türkiye toplumunun Suriyeli göçmenlere karşı tutumunun eğitim seviyesine göre farklılaşmamaktadır. Birbirinden farklı çalışma bulgularına ulaşılmış olan bu konuda daha derinlemesine nitel çalışmaların yapılıp, eğitim durumunun neden, nasıl ve hangi yönde Suriyeli göçmenlere yönelik tutum geliştirdikleri incelenmelidir.

Araştırmadan elde edilen dördüncü bulguya göre, Türkiye’de yetişkin bireylerin ekonomik durumlarına göre Suriyeli göçmenlere yönelik tehdit algısı farklılaşmamakta ancak ayrımcılık puanları farklılaşmaktadır. Buna göre, ekonomik düzeyi düşük ve orta olanların Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcılık puanlarının ekonomik düzeyi yüksek olanlardan anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye’de Suriyelilere yönelik oluşan tehdit algılarının; Suriyelilerin ucuz/yedek işgücü olarak istihdam piyasasındaki varlığı (Erdoğan, 2014), Suriyeliler için yapılan harcamalar ve ekonomik yardımlar (Polat ve Kaya, 2017), Suriyelilerin vatandaş olmamalarına rağmen Türkiye’nin kaynaklarından yararlanıyor oldukları düşüncesi (Kahraman ve Nizam, 2016), başta sağlık ve eğitim hizmetleri olmak üzere yerel halkın temel hizmetlere erişimde yaşadığı zorluklar (Marmara Belediyeler Birliği, 2015) ve uzun süreli/süren misafirperverlik sonucu oluşan belirsizlik (Ekici, 2019) gibi çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Benzer bir biçimde, Adil (2020) ve Güzel (2021) yaptıkları çalışmalarda eğitim düzeyi düşük olan bireylerin Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz tutum puanları eğitim düzeyi yüksek olan yetişkinlerin tutum puanlarından daha yüksek olarak elde etmiştir. Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (2011) yaptırdığı bir çalışmada, gelir düzeyi arttıkça olumlu algı ve tutum da artmakta olduğunu, gelir düzeyi azaldıkça olumlu algı ve tutum da azalmakta olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulguyu destekler nitelikteki bir çalışmada Demir (2015) gelir düzeyi düşük olan katılımcıların, gelir düzeyi yüksek olanlara oranla Suriyeli göçmenlerin varlığından daha çok kaygı duyduklarını belirtmişlerdir. Yılmaz (2017) Suriyeli göçmenlere en yoğun bir biçimde maruz kalınan illerde (Hatay, Adana, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis) yaptığı

çalışmada, yerel halkın Suriyeli göçmenlerden rahatsızlık duyma düzeyinin aylık ortalama gelir seviyesinden bağımsız olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu konuda yapılan diğer çalışmalarda, Özüdoğru ve Kan (2021) Türkiye toplumunun Suriyeli göçmenlere yönelik tutumunun gelir düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını belirtmişlerdir. Çalışkan (2019) Türkiyeli bireyler içerisinde ekonomik düzeyi düşük olanları Suriyeli göçmenleri bir tehdit unsuru olarak görme puanları, ekonomik düzeyi yüksek olan bireylere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalarda bu etkinin genellikle olumsuz yönde olduğu görülmektedir (Bakan, Akyüz, Eyitmiş ve Doğan, 2011; Kurt, 2006; Pezirkianidis, Stalikas, Efstathiou ve Karakasidou, 2016). Bu bulgular, ekonomik durumların bozulduğu ve olumsuz ekonomik şartlara maruz kaldığı dönemlerde diğerlerinin tehdit algısı olarak görülebildiği (Brown, 2011; Brambilla ve Butz, 2013; Staub, 2000) öngörüsünü destekler niteliktedir. Dolayısıyla düşük aylık gelir düzeyine sahip olan katılımcıların Suriyelilere yönelik kabul etme ve tutum puanlarının düşük düzeyde tespit edilmesi beklenen bir sonuçtur. Daha düşük eğitilmiş kişilerin daha niteliksiz ve gündelik işlerde daha çok çalıştıkları göz önüne alındığında ülkelerinden göç eden Suriyelilerin de yaşamak için bu tür işlerde ve daha az bir ücret karşılığında çalışmak zorunda olmaları onlarla bu işleri yapan yerel halkı karşı karşıya getirdiği için böyle bir sonuca ulaşılmış olabilir.

Araştırmadan elde edilen beşinci bulguya göre, göç yaşantısı olmayan Türkiyeli yerel halkın Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz tutum (tehdit ve ayrımcılık) puanları hem ekonomik nedenlerle göç hem de daha iyi bir yaşam için göç etmiş Türkiyeli yerel halkın puanlarından daha yüksektir. Elde edilen bu bulguya göre, kendisinin herhangi bir nedenle göç yaşantısı olan, göçün yaşattığı olumsuzlukları deneyimlemiş ve belki de kendisi dışlanmış, ayrımcılığa maruz kalmış ve tehdit unsuru olarak görülmüş yetişkin bireylerin Suriyeli göçmenlere karşı daha olumlu bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. Ankaralı vd. (2017) yaptıkları çalışmada Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelen öğrencilerin göçmenlere yönelik daha olumlu tutumlar içerisinde ortaya koymuşlardır. Eser ve Uygur'a (2019) göre bireylerin göç yaşantısından uzak olmaları onların diğerlerini tehdit unsuru olarak görme puanlarını arttırmaktadır. Buna karşın yapılan iki çalışmada (Orhan vd.,2024; Şen ve Keskin, 2019) ise göç deneyiminin Suriyeli göçmenlere yönelik tutum etkilemediği rapor edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen son bulguya göre Türkiyeli yerel halkın göç yaşantısına yakınlıkları "Ben doğduktan sonra göç ettik" veya uzaklıkları "Hayatımda hiçbir biçimde göç yaşantısı bulunmamaktadır" onların Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarını etkilemektedir. Diğer bir ifadeyle, göç yaşantısı puanı artan kişilerin Suriyeli göçmenleri tehdit veya onlara yönelik ayrımcılık puanları düşmektedir. Elde edilen bu bulgu çalışmanın beşinci bulgusunu destekler durumdadır. Kısaca ifade etmek gerekirse, göçü bizzat yaşamış, ailesi ve çevresinden göç eden birilerini görmüş bireylerin göç eden diğer bireylere, Suriyeli göçmenlere, yaklaşımı, doğrudan veya dolaylı yaşantısı olmayanlardan daha olumludur. Murray ve Marx (2013) bunun nedenini "göçmen bir tanıdığına sahip olma, ailede göç deneyimi yaşamış bir bireyin olup olmaması ve yurt dışı deneyimine sahip olmanın göçmenlere yönelik empati ve sosyal iletişimi artırarak tutumları olumlu yönde etkilediği" biçiminde açıklamaktadırlar. Diğer bir çalışmada, sınıf öğretmenlerinin göçmen çocuklara yönelik tutumunu inceleyen Sağlam ve Kanbur (2017), sınıfında mülteci öğrenci bulunan öğretmenlerin, mülteci öğrencisi olmayan öğretmenlere göre tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Eşiğül vd., (2017) yaptıkları çalışmada, Suriyeli göçmenlerle etkileşimde olan bireylerin, onlarla sadece karşılaştığını söyleyenlere göre daha yüksek bir birlikte yaşama idealine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla burada yola çıkarak Suriyeli göçmenleri tanımak, onlarla yaşantıya girmek onlarla yönelik empati geliştirmeye yardımcı olarak olumsuz tutumu azaltmış olabilir.

Birçok çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da sınırlılıklar bulunmaktadır. İlk olarak çalışma Türkiye'nin batısında ve diğer illere göre daha az Suriyeli göçmenin bulunduğu bir il ve çevresinde yapıldığı için Türkiyeli yetişkin halkın gerçek tutumunu yansıtamayabilir. Bu

nedenle bu konuda yapılacak çalışmalarda tüm Türkiye’yi temsil edecek örneklerle çalışma yapılması önerilebilir. İkinci olarak, bu çalışmada sadece sosyo-demografik değişkenlere yönelik bir inceleme yapılmıştır. Bundan sonraki çalışmalarda tutumu etkileyebilecek kişilik, dışlanma, yalnızlık, iyimserlik gibi konularla ilgili çalışmalar yapılabilir. Son olarak, bu çalışmada kullanılan ölçme aracı “tehdit” ve “ayrımcılık” gibi olumsuz öğeleri ölçmektedir. Bundan sonraki çalışmalarda tutumun “bilişsel”, “duyuşsal” ve “davranışsal” öğelerini barındıracak ölçekler kullanılabilir. Ayrıca tutumun olumlu yönlerini de gözden kaçırılmaması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Y. (2017). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- ADİL, B. (2020). *Türkiye'nin Göç Yönetimi Stratejisi ve Türkiye'de Yaşayan Suriyelilere Yönelik Tutumlar: Ankara İli Örneği*. (Basılmamış doktora tezi). Kırıkkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- ANKARALI, H., PASIN, Ö., KARACAN, B., TOKAR, M., KÜNÜROĞLU, M., ÇAÇA, M., ÖZİSLAM, M. E., & ŞAHİNGÖZ, N. B. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılara Bakış Açısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7, 122-132. <https://dergipark.org.tr/en/pub/duzcesbed/issue/31504/345145>
- ALLPORT, G. W. (1935). Attitudes. In M. Fishbein (Ed.) (1967). *Readings in attitudes theory and measurement* (pp. 1-13). John Wiley & Sons: New York.
- BAKAN, İ., AKYÜZ, M., EYİTMİŞ, A. M., & DOĞAN, İ. F. (2011). Ekonomik Krizin İnsan Davranışları Üzerine Etkilerine Yönelik Malatya’da Bir Alan Çalışması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1-24. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=777018>
- BARTRAM, D., POROS, M. V., & MONFORTE, P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar* (I. Ağabeyoğlu Tuncay, Çev.). Ankara: Hece.
- BRAMBILLA, M., & BUTZ, D. A. (2013). Intergroup Threat and Outgroup Attitudes: Macro-Level Symbolic Threat Increases Prejudice Against Gay Men. *Social Psychology*, 44(5), 311–319. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000127>
- BROWN, R. J. (2011). *Prejudice: Its social psychology*. Oxford, UK: Blackwell.
- BUTKUS, M., MACIULYTE-SNIUKIENE, A., & MATUZEVICIUTE, K. (2016). Socio-Demographic Factors Influencing Attitude Towards Refugees: An Analysis of Data from European Social Survey. In, *16th International Scientific Conference Globalization and Its Socio-Economic Consequences*, 5th – 6th October 2016 (pp. 286-294).
- BUTZ, D. A., & YOGESWARAN, K. (2011). A new threat in the air: Macroeconomic threat increases prejudice against Asian Americans. *Journal of Experimental Social Psychology*, 47(1), 22-27. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2010.07.014>
- BÜYÜKHAN, M. (2021). Uluslararası Ve Ulusal Mevzuata Göre Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *Research Studies Anatolia Journal*, 4(2), 76-90. <https://doi.org/10.33723/rs.851412>
- ÇAĞLAR, A. (2011). *Türkiye’de Sığınmacılar*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

- ÇALIŞKAN, S. (2019). Ev Sahibi Halkın Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumu: İstanbul; Sultanbeyli-Kadıköy İlçeleri. *Journal of International Social Research*, 12(66). <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3613>
- CASTLES, S., & MILLER, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri* (B. U. Bal & İ. Akbulut, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- ÇETİN, H., & DEMİREL, B. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Göçmenlere Yönelik Tutumları: Kırıkkale Üniversitesi Örneği. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(10), 1314-1328. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1316>
- DEMİR, O. Ö. (2015). *Göç Politikaları, Toplumsal Kaygılar ve Suriyeli Mülteciler*. Global Analiz, 1, Ankara: Global Politika ve Strateji Yayını.
- EAGLY, A. H., & CHAIKEN, S. (2007). The Advantages of an Inclusive Definition of Attitude. *Social Cognition*, 25(5), 582-602. <https://doi.org/10.1521/soco.2007.25.5.582>
- EFE, S., & ULUSOY, O. (2013). *117 Soruda Mülteci Hakları*. İstanbul: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayını. https://insanhaklariizleme.org/vt/yayin_view.php?editid1=1424 (Erişim Tarihi: 12.09.2024)
- EKİCİ, H. (2019). Türk Toplumunda Suriyelilere Yönelik Algılanan Tehditler Ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 695-730. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i49119.487325>
- EKTİREN, M. T., & AKTAŞ, V. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Yönelik Tehdit Algısının İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 45-64. <https://doi.org/10.15182/diclesosbed.1342181>
- ERDOĞAN, M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- ESER, H. B., & UYGUR, M. R. (2019). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumların Bütünleşmiş Tehdit ve Sosyal Mesafe Kuramları Doğrultusunda İncelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(95), 131-162. <https://doi.org/10.36484/liberal.609598>
- ESİĞÜL, A., ARSLAN, B. K., GENCER, A. Ş., TOSUN, S., KORKMAZ, S. S. & YILDIRIM, Ş. B. (2017). *Bilgiden Algıya: Türkiye'deki Sığınmacı, Göçmen ve Mülteci Algısı Üzerine Bir Çalışma*. Avrupa Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü - PS:EUROPE.
- FOX, D., & ERDENER, E., BARSBEY, M., et al. (2012). *Eleştirel Psikoloji* (E. Erdener, M. Barsbey, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI. (2023). İstatistikler-Göç Alanındaki Güncel Sayılar. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2023-53544> (Erişim Tarihi: 12.09.2024)
- GOFFMAN, E. (2014). *Damga* (L. Ünsaldı, Çev.). İstanbul: Heretik Yayıncılık.
- GÜLEÇ, H., KARACA, M. A., BAŞKAYA, G., KARACA, S., & KAHRAMAN, N. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'deki Suriyelilere Yönelik Tutumları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 79-93. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120210110m000033>
- GÜLER, D., SARICALI, M., & YELPAZE, İ. (2021). Öğretmen Adaylarının Sosyal Adalet Ve Kişisel Biriciklik Alguları İle Mültecilere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Pamukkale*

Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 349-366.
<https://doi.org/10.9779/pauefd.748523>

- GÜLHAN, Ş., & ŞİMŞEK-KESKİN, H. (2019). Türkiye’deki Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutumları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 1958-1974. <https://doi.org/10.33206/mjss.459684>
- GÜZEL, B. (2021). Yerel Halkın Türkiye’de Bulunan Suriyelilere Yönelik Tutumunun Araştırılması: Kahramanmaraş Örneği. *Journal of Social Policy Conferences*, 81, 151-183. <https://doi.org/10.26650/jspc.2021.81.899619>
- HOGG, M. A., & VAUGHAN, G. M. (2011). *Sosyal Psikoloji* (İ. Yıldız & A. Gelmez, Çev.). İstanbul: Ütopya Yayınları.
- KAHRAMAN, F., & NİZAM, Ö. K. (2016). Mültecilik Hallerini Mekân Üzerinden Okumak: Gaziantep Örneğinde Türkiyelilerin Gözünden Suriyeli Kent Mültecileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 808-825. http://sosyalarastirmalar.net/cilt9/sayi44_pdf/44_4sosyoloji.htm
- KELEŞ, S. Ç., ARAL, T., YILDIRIM, M., KURTOĞLU, E., & SUNATA, U. (2016). Suriye Krizinin Gölgesinde Türk Kamuoyunun Suriyeli Mültecilere Bakışı. *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yayınları*, 2(1), 35-60. <https://doi.org/10.25206/jss.2024>
- KİRMAN, M. A. (2017). *Sosyal Bir Olgu Olarak Göç, İslam Coğrafyasında Terör, Göç ve Mültecilik*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları.
- KURT, Ş. (2006). İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçları ve Türkiye Üzerine Muhtemel Etkileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (51), 357-379. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iusskd/issue/893/9981>
- LANDMANN, H., GASCHLER, R., & ROHMANN, A. (2019). What is Threatening about Refugees? Identifying Different Types of Threat and Their Association With Emotional Responses and Attitudes towards Refugee Migration. *European Journal of Social Psychology*, 49(7), 1401-1420. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2593>
- LYNCH, M. (2011). Obama’s ‘Arab Spring’ *Foreign Policy*. 06. 08. 2024 tarihinde, <http://foreignpolicy.com/2011/01/06/obamas-arabspring/> adresinden alınmıştır
- MARMARA BELEDİYELER BİRLİĞİ. (2015). Kent Mültecilerine Hizmette Belediyelerin Rolü Çalıştay Raporu. <https://marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2017/04/14/28b3e8d5-e08a-4f5a-a310-b3c71b91b23d.pdf>
- MCLAREN, L. M. (2003). Anti-Immigrant Prejudice in Europe: Contact, Threat Perception, and Preferences for the Exclusion of Migrants. *Social Forces*, 3, 909-936. <https://doi.org/10.1353/sof.2003.0038>
- MURRAY, K. E., & MARX, D. M. (2013). Attitudes toward Unauthorized Immigrants, Authorized Immigrants, and Refugees. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 19(3), 332. <https://doi.org/10.1037/a0030812>
- ÖKTEN, Ş. (2017). Forced Migration, Unwanted Acceptance, Uncertain Future of Syrian Refugees: The Struggle For Legal Status. *European Journal of Interdisciplinary Studies Articles*, 9(1), 156-164. <https://doi.org/10.26417/ejis.v3i4.p156-164>
- ORHAN, Ü. G., ALBAYRAKOĞLU, Ö., & ADIGÜZEL, A. (2024). Göçmenlerin Sosyokültürel Uyumu Ve Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumu. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 20-37. <https://doi.org/10.55179/dusbed.1357525>

- OYTUN, O., & GÜNDOĞAR, S. S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri (Rapor No: 195)*. Ankara: ORSAM-TESEV.
- ÖZDÜZEN, O., KORKUT, U., & ÖZDÜZEN, C. (2021). Refugees Are Not Welcome: Digital Racism, Online Placemaking and The Evolving Categorization Of Syrians In Turkey. *New Media & Society*, 23(11), 3349–3369. <https://doi.org/10.1177/1461444820956341>
- ÖZGÜVEN, İ. E. (2011). *Psikolojik Testler*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- ÖZÜDOĞRU, H. Y., & KAN, A. (2021). Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutumunu Etkileyen Demografik Değişkenlerin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(50), 162-194. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.630776>
- ÖZÜDOĞRU, H. Y., KAN, A., YAMAN, E., & USLU, L. (2018). Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18, 115-140. <https://doi.org/10.21560/spcd.v18i39974.446546>
- PEZIRKIANIDIS, C., STALIKAS, A., EFSTATHIOU, E., & KARAKASIDOU, E. (2016). The Relationship Between Meaning in Life, Emotions and Psychological Illness: The Moderating Role of the Effects of the Economic Crisis. *The European Journal of Counselling Psychology*, 4(1), 1-24. <https://doi.org/10.5964/ejcop.v4i1.75>
- POLAT, F., & KAYA, E. (2017). Bir Ötekileştirme Pratiği: Türkiye'de Yaşayan Suriyelilere Yönelik Tutumlar. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergi*, 1(1), 38-48. <https://dergipark.org.tr/en/pub/meusbd/issue/33259/370256>
- SAÇAN, S., CİZDAN, G., & TABAK, H. D. (2017). Aydın Halkının Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açısının İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 28-38. <https://dergipark.org.tr/en/pub/amusbfd/issue/30708/334617>
- SAĞLAM, H. İ., & KANBUR, N. İ. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 310-323. <https://doi.org/10.19126/suje.335877>
- SCHMID, K., & MULDOON, O. T. (2013). Perceived Threat, Social Identification, And Psychological Well-Being: The Effects of Political Conflict Exposure. *Political Psychology*, 20, 1-19. <https://doi.org/10.1111/pops.12073>
- SCHWEITZER, R., PERKOULIDIS, S., KROME, S., LUDLOW, C., & RYAN, M. (2005). Attitudes Towards Refugees: The Dark Side of Prejudice in Australia. *Australian Journal of Psychology*, 57(3), 170-179. <https://doi.org/10.1080/00049530500125199>
- SÜLEYMANOV, A., SÖNMEZ, P., ÜNVER, F. D., & AKBABA, S. M. (2017). *International Migration and Children (Uluslararası Göç ve Çocuklar): Transnational Press London*.
- ŞEN, G., & ŞİMŞEK-KESKİN, H. (2019). Türkiye'deki Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutumları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 1958-1974. <https://doi.org/10.33206/mjss.459684>
- SİĞINMACILAR VE GÖÇMENLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ. (2024). Askıdaki Yaşamlar & Algıdaki Yaşamlar Araştırma Raporu. 02.10.2024'te ulaşılmıştır. http://www.madde14.org/index.php?title=SGDD_-_Ask%C4%B1daki_Ya%C5%9Famlar_%26_Alg%C4%B1daki_Ya%C5%9Famlar_adresinden_erisildi.
- STAUB, E. (2000). *The Roots of Evil: The Origins of Genocide and Other Group Violence*. Cambridge: Cambridge University Press.

- SÜLEYMANOV, A. (2016). Sultanbeyli ilçesindeki Suriyelilerin Yaşam Deneyimleri. İçinde, *Suriyeli Mülteci Çocuklarla El Ele Projesi Sonuç Raporu*. İstanbul.
- TAVŞANCIL, E. (2014). *Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi* (5. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- TOPAL, A. H. (2015). Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 5-22. <https://dergipark.org.tr/en/pub/imuhfd/issue/54306/736960>
- TOPKAYA, Y., & AKDAĞ, H. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Suriyeli Sığınmacılar Hakkındaki Görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 767-786.
- ULUSLARARASI GÖÇ ÖRGÜTÜ. (2019). World Migration Report 2020. <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive> (Erişim Tarihi: 12.09.2024)
- WHITLEY, B. E., & KITE, M. E. (2010). *The Psychology of Prejudice and Discrimination*. Virginia: Wadsworth.
- YILMAZ, L. Y. (2017). *Yerel Halkın Türkiye’deki Suriyelilere Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay Ve Adana Örnekleri*. (Basılmamış doktora tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.